

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. VII. Vtrùm actus externus superaddat aliquam bonitatem aut
malitiam interno, ita vt vterque simul sint quid melius aut peius quàm
solus internus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

naturæ rationali qua talis est; vtraque autem diffinitio seu malitia est ei intrinsicæ. Inefficax autem actus solum priori modo accipit malitiam ab actu externo. Loquor autem de eo, qui est ex se inefficax, non autem ratione solius extrinseci impedimenti. Et simili modo actus internus bonus accipit bonitatem ab externo.

81
Externus non accipit malitiam sibi intrinsicam ab interno.

CONCLUSIO II. Actus externus non accipit malitiam sibi intrinsicam (quæ solum materialis est) ab actu interno, sed ex obiecto & obiecti circumstantiis. Ideo enim propriè hanc malitiam habet, quia cum his circumstantiis circa tale obiectum versatur: hinc etiã eam habet, etsi actus internus, à quo imperatur, sit fortè bonus. Eademque est ratio materialis bonitatis. Patet ex dictis dub. 1. concl. 1. & 2. Bonitatem verò & malitiam formalem, quæ ad laudem aut culpam imputabilis est, aut etiam quam habet ex relatione ad finem extrinsecum, accipit ab actu voluntatis per denominationem extrinsecam. patet ex dictis dub. 1.

82
Malitia obiectiva est prior in actu externo, scilicet de formali.

Hinc sequitur malitiam obiectivam & materiale esse prius ratione in actu externo, non prout est in re, sed prout est obiectum factibile; quàm in actu interno: quia in hoc ab illo derivatur. Contra malitiam formalem semper prius ratione, & sæpè prius tempore esse in actu interno, quàm in externo. Eademque est ratio bonitatis.

Malitia obiectiva conuenit actui externo antequam existat formalis non.

Sequitur Secundò, malitiam materiale reperi suo modo in actione externa etiam quatenus habet solum rationem obiecti factibilis (vt sic enim habet repugnantiam vt licet à voluntate appetatur, aut etiam imperetur) formalem verò malitiam solum in eo reperi, prout existit à parte rei; quia vt sic solum est quid vnum cum actu interno, eiusque libertatem participat. Eademque est ratio bonitatis actus externi.

D V B I U M VII.

Vtrum actus externus superaddat aliquam bonitatem aut malitiam interno, ita vt vterque simul sint quid melius aut peius quàm solus internus?

83

PRO Resolutione Nota, inter omnes satis conuenire, quando actus externus ex se nullam habet bonitatem aut malitiam, sed eam solum habet, quia à voluntate in bonum aut malum finem refertur, eum tunc nullam bonitatem aut malitiam interno per se superaddere. Item satis inter omnes constare, actui interno per se inefficaci, semper accedere aliquid bonitatis aut malitiæ, per accidens siue consequenter accedente actu externo; quia hoc nunquam fit, nisi actus internus fiat efficax, atque ita in se aliquid bonitatis aut malitiæ acquirat. nam ceteris paribus volitio efficax semper est aut peior aut melior inefficaci.

84

Dices, Actus efficax succedens inefficaci est necessariò distinctus à priore: ergo hic nullo modo fit melior per accessionem actus externi. Respondeo, quidquid sit de antecedente (de

quo variè posset disputari) hoc argumentum nihil facere ad rem præsentem: solum enim asserimus, dum actus inefficax mutatur in efficacem, siue idem sit numero siue non, aliquid bonitatis aut malitiæ in hoc statu reperi, quod non erat in priore.

Quare tota difficultas est, quando actus internus est secundum se perfectè efficax, ita vt externus de facto ex eo sequatur, aut saltem sequeretur, nisi adesset impedimentum; vtrum tunc externus superaddat interno malitiam aut bonitatem? Alenus p. 4. q. 77. memb. 3. a. 5. in fine. Scotus quodlib. 18. art. 3. Gregorius in 2. d. 42. & 43. q. 1. conclus. 5. & quidam alij id affirmant. Primò, quia D. August. 13. de Trinit. cap. 5. ait, *Mala voluntate quisque miser efficitur, sed inferior potestate, qua desiderium mala voluntatis impletur.* Secundò, quia D. Bernard. epist. 77. ait eum plus ad cumulum meriti addere, qui martyrium actu subit, quàm quid solum desiderat. Tertiò, quia actus externus secundum se prohibitus & malus est: ergo superadditaliquid malitiæ ipsi interno. Quartò, quia aliàs non teneremur actum externum confiteri. Quintò, quia plus gratiæ debeo ei, qui mihi actu benefacit, quàm ei, qui solum habet voluntatem benefaciendi. Sextò, quia aliàs sequeretur, eum, qui veller dare infinitas eleemosynas, infinitè mereri; aut eum qui veller omnia fecisse quæ fecit S. Paulus, tantum mereri quantum hic meritus est. Addunt aliqui contrariam sententiam fuisse vnum ex erroribus Petri Abiliardi. sed falsò: nam inter eius errores à D. Bernardo alij quæ antiquioribus recensitos non reperiuntur, vt bene ostendit Vasquez 1. 2. disp. 76. n. 11.

CONCLUSIO I. Actus externus bonus aut malus ex obiecto, addit interno bonitatem aut malitiam materiale: quia hanc habet omnino distinctam à bonitate vel malitia actus interni. vt dixi dub. 1. n. 23. & 24.

CONCLUSIO II. Actus externus per se nihil bonitatis aut malitiæ formalis, siue quæ imputetur ad præmium aut poenam, superaddit actui interno secundum se perfectè efficaci. Est ferè communis Scholasticorum, & plurimorum Patrum. ita D. Thomas 1. 2. q. 20. a. 4. Capreol. in 2. d. 42. q. 1. a. 1. Bonauent. eadem d. a. 1. q. 1. & 2. Gabriel ibidem q. vn. a. 2. conclus. 1. & 2. & ferè communiter alij. Idem expresse docet D. August. epistola 49. ad Deogratias q. 4. vbi ait: *In voluntate quippe propria meretur bonus homo bona facta, & in ea meretur ei beatitudo. Item, in voluntate propria meretur malus homo mala opera, & in ea meretur ei miseria.* Vbi fusiùs pergit docere, secundum bonitatem aut malitiam voluntatis præcisè nos bonos aut malos esse, & præmia aut supplicia recepturos. Item Chrysost. hom. 19. in Matth. *Propter quod, inquit, non omnino indiscretè factum ipsum, sed voluntatem aut coronat, aut punit. & infra: Non fini operis, sed voluntati operant is mercedem damnumue decernit.* Idem etiam docent alij Patres.

Probatut Primò, quia, vt ostendi dub. 4. conclus. 1. & 4. actus externus non habet vllam bonitatem aut malitiam formalem sibi intrinsicam; sed hæc solum reperiuntur in actu interno,

85

Alen.

Scotus.

Gregor.

August.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

Bernard.

& per solam extrinsecam denominationem conueniunt actui externo: ergo hic non potest vltiam eiusmodi bonitatem aut malitiam actui interno conferre. sicut, quia formalis sanctitas est solum intrinsecè in ipsa anima sancta, in corpore autem ratione animæ; ideo tam perfecta sanctitas est in sola anima, atque in toto hominè.

Secundò, quia actus externus prout distinguitur ab interno, nullam omnino habet libertatem, sed posito actu interno omnino efficaciter, nisi ad sit impedimentum, omnino necessariò ac naturaliter fit: ergo secundum se prout distinguitur ab interno, non magis reputatur ad laudem vel vituperium, quam actus qui in somnis fit, cui quis antè studio causam dedit.

Tertiò, quia qui accipit rem suam quam putat esse alienam, formaliter tantum peccat: atque is qui rem verè alienam accipit, cum tamen hic committit externum furtum, ille non.

89 **CONCLUSIO III.** Actus externus communiter per accidens est causa maioris malitiæ aut bonitatis formalis, quatenus est causa cur internus fit in se melior aut peior. Idque Primò, quia est ferè causa cur actus internus diutius duret, aut sæpius repetatur, dum opus exterius perficitur. Secundò, quia ob delectationem alicuiusque iritamenta, quæ in opere externo occurrunt, actus internus fit communiter intensior. Tertiò, quia actus internus iunctus externo est communiter magis absolutus & efficacior etiam secundum se intrinsecè, quam esset sine externo. Addit etiam communiter externus actus quædam alia mala vel bona. Primò, quia generat maiorem inclinationem ad actus similes, præcipuè quando cum aliqua voluptate aut utilitate fit. Secundò, quia sæpè generat scandalum, si malus sit, alioquin ad virtutem excitat si sit bonus. Tertiò, per eum censuræ incurruntur, damnum proximo infertur, & obligatio restituendi contrahitur. Quartò, actus externus bonus quatenus pœnalis, per se valet ad satisfaciendum, vt ostendi tomo 2. de Sacramentis disp. 10. dubio 4. Quintò, in susceptione Sacramentorum ac martyrij, ex opere operato aliquid confert.

90 Ad primum argumentum contra 2. conclus. Respondeo talem esse miseriorem propter iam dicta mala, quæ actus externus adfert. Ad secundum, Respondeo D. Bernardum hoc dicere quia martyrium ex opere operato auget coronam. Tertium verò solum probat primam nostram conclusionem. Ad quartum, nego hoc sequi, quia quia ratione debeamus confiteri peccata pender ex institutione Christi: pater autem ex vsu Ecclesiæ Christum præcepisse vt externa peccata confiteremur, idque quia aliter confessarius communiter non satis posset cognoscere statum pœnitentis, aut quid ei in pœnitentiam aut remedium deberet iniungere, propterea quæ conclus. 3. dixi ex actu externo causari, aut sequi.

91 Ad quintum, distingo assumptum: nam si loquamur de relatione gratiarum solum interna, siue de amore benefactoris, hunc quantum ad præsentem rem attinet, æqualiter à parte rei

Coninck de act. supernat.

debeo omnibus, qui æqualiter mihi bene volunt. si autem loquamur de externa relatione gratiarum, quæ fit rependendo æqualia beneficia, plus debeo ei, qui me reipsa inuit, quam ei qui solo affectu mihi bene vult. Primò, quia gratitudo exigit vt paria acceptis reddam. Secundò, quia is qui aliquem iuuat communiter id facit cum aliquo suo incommodo, labore, vel etiam impendio aut damno; quare gratitudo exigit vt hæc pro viribus compensemus. Adde, quia aliena erga nos merita ex nostra maxime indigentia & commodis spectamus, ideo nos solere nobis persuadere plurimum nos debere iis, qui potissimum in graui necessitate plurimum nobis profuerunt, et si id non tam nostra quam sui gratia, vel etiam ignorantes fecerint. Hinc solemus etiam iumentis singulariter bene facere, per quæ è graui periculo erepti sumus: secus est in Deo, qui cum nullius egeat, merita ex solo affectu meretur.

Ad sextum, nego hoc sequi, quia eiusmodi voluntates etiam ex parte sua sunt omnino inefficaces, & meræ velleitates. quod vel inde patet, quia si tales verè efficaciter hæc vellent quantum possent ea exsequerentur dando omnem eleemosynam sibi quacumque ratione possibilem, aut æquali cum D. Paulo amore omnibus viribus pro Christo laborando, ac aduersa quævis subeundo, nec vllis difficultatibus frangerentur. Cum tamen videamus in illis contrarium accidere. Facile autem est eiusmodi velleitates habere. Sed si quis haberet infinitas opes, & posset ijs infinite frui, idque distinctè cognosceret, sicut homines proportionaliter possunt, & cognoscunt se posse frui pecunia, quam de facto pauperibus largiuntur: nescio an esset vllus qui earum cupiditate non caperetur, aut qui veller se omnibus ijs commodis amore Christi spoliare: nimium enim tantum bonum perfecte cognitum alliceret.

92 Pro quo Nota, bonitatem ac meritum eleemosynæ, quam ex obiecto, secluso fine extrinseco habet, non tam consistere in nuda illa largitione pecuniæ, aut alterius rei, quam in eo quod largiens se aliquo commodo priuet: in quo omnis difficultas, & consequenter omnis ferè ratio virtutis (quæ ardua spectat) ac meriti consistit. Aliàs dum herus per famulum eleemosynam dat, vterque æqualiter meretur. Confirmatur, quia donatio rei etiam aliàs optima, si donanti omnino inutilis sit, nec nomen virtutis nec veram laudem meretur; vt si quis cibos, quos nec absumere, nec seruare, nec vendere, nec ijs alia ratione sibi commoda vti potest, pauperi largiatur: qui siue multos, siue paucos largiatur, eadem est difficultas, idem siue inde colligitur interior affectus, eadem virtus. Nec enim opus est maiore aut in pauperes, aut in misericordiam, aliamque virtutem, & consequenter nec meliore affectu, siue voluntate, vt talis det multos eiusmodi cibos quam vt det paucos. Secus est in donatione rei vtilis; nam sicut maior est difficultas priuare se re valde vtili, quam parum vtili; ita etiam vtiliam dones requiritur maior ac constantior amor erga virtutem, aut erga accipientem.

D 3

Vnde

Aliter Deus & aliter homo merita pensant.

92

93 In quo præcipue consistat meritum eleemosynæ.

Donans rem sibi inutilem non meretur laudem.

94 Vnde ulterius sequitur, quod si duo essent, quorum vnus haberet solum mille aureos, & alter haberet centum millia, & hic certò sciret exceptis mille aureis reliquos sibi fore omnino inutiles, ita vt iis nullo modo posset frui, aut sibi aliquid commodum ex iis comparando, aut amicos conciliando, aut alia ratione: vtrique fore æquè facile planè & consequenter eiusdem virtutis opus omnia sua Dei causa pauperibus relinquere; & solum internum affectum fore causam cur vnus ea relictione plus altero mereretur.

95 Sequitur Secundò, vt quis per impossibile dando infinitas elemosinas infinite mereatur, requirit vt possit iis omnibus infinite frui, ita vt per illam dationem infinitum commodum sibi detrahat: item vt sciat se iis ita posse frui, aliàs sicut magnitudine rei donatæ non augetur villo modo arduitas donationis, ita nec virtus augetur, nec arguitur maior affectus, siue perfectior voluntas in donante.

96 Dices, hinc sequinos non debere Deo maiores gratias pro magnis beneficiis ab eo acceptis, quàm pro paruis, quia sine vlla difficultate tam illa, quàm hæc confert.

Accipiens beneficium non debet in eo solum donantis affectum assequi.

Respondeo, nego consequentiam. Primò, quia Deus maiora beneficia ex maiore benevolentia confert. Secundò, quia qui accipit beneficia, etsi ea debeat præcipue pensare ex affectu donantis, tamen non ex hoc solo, sed etiam ex utilitate quam ex iis percipit; & consequenter etiam ex maiore sua indigentia. Aliàs filii sæpè patentibus à quibus sine difficultate per nutrices sunt educati, nullas aut saltem valde exiguas deberent agere gratias; nam parentes eos sæpè generant, non tam ex amore erga ipsos filios, quàm vt libidinem suam expleant, aut ex amore aliquo proprio vt posteritatem suam & nomen propagent, & ex simili affectu eos sæpè educant. quod vel inde patet, quod filiis Dei honorem, & animæ suæ salutem querentibus, ideoque Religionem ingredientibus, omnibus viribus obstant, malintque eos certissimis damnationis periculis exponi, quàm iis commodis, quæ ex ipsis sperant, priuari. Filius tamen ideo non minùs tenetur se ipsum omniāq; sua parenti integrè accepta ferre.

Hic autè non quarimus qua ratione crescat beneficium indigenti collatum; sed qua ratione crescat bonitas & meritum alicuius operis, quæ, vt patet, longè diuersa sunt. nam qui dat elemosinam magis indigenti, ceteris paribus maius ei confert beneficium; non tamen facit opus absolute melius, siue magis meritorium apud Deum, nisi id meliore affectu faciat.

D V B I V M VIII.

Vtrum bonitas & malitia moralis sint differentie essentielles actuum nostrorum, prout considerantur secundum esse naturæ?

97 Malitia & bonitas nequeunt esse partes essentielles actus physici.

Nota Primò, sensum quæstionis non esse, vtrum bonitas & malitia ita sint differentie essentielles nostrorum actuum, vt eorum sint partes essentielles constituentes eos intrinsecam speciem physicam; hoc enim per se patet esse

falsum: nam cum bonitas & malitia consistant in morali conuenientia aut repugnantia cum natura rationali aut recta ratione, patet eas non constituere intrinsecè essentiam actus, sed hanc consequi. Nec enim ideo v. c. amor Dei est talis speciei, quia conueniens estrationali naturæ; sed ideo est conueniens, quia est talis speciei: sicut venenum non ideo est talis naturæ quia mihi malum est, sed ideo est mihi malum quia est talis naturæ.

Quæritur igitur, vtrum bonitas & malitia sint differentie essentialiter consequentes naturam istorum actuum, ita vt ab hac separari nequeant.

Nota Secundò, præcipuam hinc esse quæstionem de actibus voluntatis: nam satis constat actus externos saltem communiter, non esse ita intrinsecè siue necessariò & inseparabiliter bonos vel malos; cum idem omnino actus externus possit esse modò bonus, modò malus, vt omnes fatentur, & patet in celebratione Missæ, quæ facta ante Interdictum bona est, & postea mala.

Primò igitur Contradus 1.2. q. 18. art. 5. cum quibusdam alijs absolute docet, bonitatem & malitiam esse differentias essentielles actuum voluntatis. Primò, quia, sicut actus voluntatis sunt per se & essentialiter voluntarij, ita per se pertinent ad genus moris: ergo per se sunt boni vel mali. Secundò, quia actus intellectus sunt essentialiter veri vel falsi: ergo actus voluntatis sunt essentialiter boni vel mali. Contrà Caietan. 1.2. q. 18. a. 3. & Bonau. in 2. d. 41. a. 1. qu. 2. & quidam alij, generatim docent, bonitatem & malitiam esse differentias merè accidentales nostrorum actuum tam interiorum quàm exteriorum. Probant, quia idem actus etiam internus potest successiue esse bonus, & non bonus aut etiam malus.

Pro resolutione Nota Tertiò, ex dictis dub. 1. n. 8. bonitatem & similiter malitiam esse duplicem, scilicet materialem, quæ non requirit libertatem; & formalem, quæ eam requirit.

CONCLUSIO I. Bonitas & malitia formales solum sunt differentie accidentales nostrorum actuum etiam voluntatis, quia eadem volitio potest modò esse libera, & consequenter modò formaliter bona vel mala, modò non. Nec credo illos huic conclusioni contradicere: est enim nimis clara, suppositis iis, quæ dixi disp. 2. dub. 8. vbi ostendi actionem propriè sola denominatione extrinseca dici liberam, & contrarium refutari. Vnde vt prima sententia habeat aliquid probabilitatis, intelligenda est solum loqui de actibus propriè humanis, quales sunt soli liberi, & eius Auctores de his solis videntur loqui.

Ad primum argumentum primæ sententiæ, Respondeo omnem actum voluntatis esse quidem essentialiter voluntarium imperfectè siue spontaneum, non omnem tamen esse perfectè voluntarium siue liberum: quia hoc illi per accidens conuenit; & consequenter etiam formalis bonitas ac malitia, quæ libertatem, siue esse perfectè voluntarium essentialiter supponunt, et per accidens conueniunt.

Ad